

ლიტერატურა და ლიტერატურის თეორია
Literature and Literary Theory

ალექსანდრე ყაზბეგის შემოქმედება და თანამედროვეობა

ეკა ვარდოშვილი

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, საქართველო

ელ. ფოსტა: eka.vardoshvili@tsu.ge

ORCID: 0000-0003-3107-753X

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.35.14>

SJIF 2026: 8679

ალექსანდრე ყაზბეგი კრიტიკული რეალიზმის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია, რომელიც ობიექტურ სინამდვილეს ასახავს და არა სასურველს.

თხზულებების შექმნისას ყაზბეგი ეყრდნობა სამ წყაროს: ისტორიულ ფაქტებს, ეთნოგრაფიულ საფუძვლებსა და ფოლკლორულ მასალას.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ერთ-ერთ პატარა ჩანაწერში, რომელსაც „ქალის თავისუფლება“ ეწოდება, ყაზბეგი მოგვითხრობს შვეიცარიაში გამართული თავყრილობის შესახებ, რომელსაც რამდენიმე ქართველი მამაკაცი და ქალბატონი ესწრებოდა. ისინი საუბრობდნენ ქალის თავისუფლების შესახებ, თუმცა, ყაზბეგი საუბრის შინაარს არ გადმოგვცემს.

ყაზბეგის შემოქმედებაში ნაჩვენებია თემის რღვევასთან, სოციალური წყობის შეცვლასა და რუსეთის ბატონობის დამკვიდრებასთან ერთად როგორ შეიცვალა ქალის მიმართ დამოკიდებულება.

ეთნოგრაფიული ხასიათის წერილშიც „მოხვევები და იმათი ცხოვრება“ ყაზბეგი აღწერს ხევში ქალის მდგომარეობას. „მოხვევებში ქალი სრულებით სხვა მდგომარეობაში არის, ვიდრე ირგვლივ მყოფ მეზობელ ხალხში. აქ ქალი არც ისე დამალული და საქმეში მონაწილეობა მიუღებელი რჩება, როგორც ოსებსა და ჩერქეზებში. არც იმგვარი გამაქალბატონებელი მდგომარეობა აქვს, როგორც ქართლში“.

ბევრ მოთხრობას სათაურად ქალის სახელი აქვს შერჩეული მწერლის მიერ, სადაც იგი მოგვითხრობს ქალის ტრაგიკული ბედის, ოჯახსა და საზოგადოებაში მათი უთანასწორო მდგომარეობის შესახებ. ისინი ხმას ვერ იმაღლებენ უსამართლობის წინააღმდეგ და ბედს ემორჩილებიან. თუმცა, შინაგანად კარგად გრძნობენ თავიანთ უნუგემო მდგომარეობას. მწერალს თითქოს სურს, გამოაფხიზლოს, პროტესტის გრძნობა გაუღვივოს, დუმილი დაარღვევინოს მათ.

აღნიშნული საკითხი თანამედროვე საზოგადოებაშიც აქტუალურია.

საკვანძო სიტყვები: ყაზბეგი, თხზულებები, გლობალური პრობლემები

XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან, როდესაც სოციალური წყობა იცვლება და ქალი გამოდის საზოგადოებაში, მწერლები თავიანთ თხზულებებში აღწერენ უფლებო, უთანასწორო პირობებში მყოფ ქალთა ცხოვრებას, როგორც ქალაქად, ასევე სოფლად.

ამ შემთხვევაში, ყაზბეგის ლიტერატურულ ნაწარმოებებს განვიხილავთ „როგორც გარკვეულ კომპლექსს სოციალურ-კლასობრივ ლტოლვათა და განცდათა“ [კაპანელი, 1928:14], და ამ ფონზე დახატულ ქალ პერსონაჟთა მდგომარეობას ოჯახსა და საზოგადოებაში.

ყაზბეგის შემოქმედებაზე საუბრისას, უნდა გავითვალისწინოთ შემდეგი გარემოებები, „მიუხედავად რომანტიზმთან დიდი სულიერი ნათესაობისა, საფუძველი ყაზბეგის შემოქმედებისა რეალისტურია“ [ანდრონიკაშვილი, 1984:110]. თავისი გმირების შესახებ ის მოგვითხრობს რეალური სინამდვილის ტრაგიკული განცდით. მან ინტიმური გრძნობები სოციალურ ფონზე გვითარგმნა, ბუნება წარმოადგინა ადამიანთა ცხოვრებასთან კავშირში. ხშირად საუბრობენ მის შემოქმედებაში ნეორომანტიკული ტენდენციების არსებობის შესახებაც. თხზულებების შექმნისას ყაზბეგი ეყრდნობა სამ წყაროს: ისტორიულ ფაქტებს, ეთნოგრაფიულ საფუძვლებსა და ფოლკლორულ მასალას. იგი კრიტიკული რეალიზმის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელია, რომელიც ობიექტურ სინამდვილეს ასახავს და არა სასურველს.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ერთ-ერთ პატარა ჩანაწერში, რომელსაც „ქალის თავისუფლება“ [ყაზბეგი, 1950:235] ეწოდება, ყაზბეგი მოგვითხრობს შვეიცარიაში გამართული თავყრილობის შესახებ, რომელსაც რამდენიმე ქართველი მამაკაცი და ქალბატონი ესწრებოდა. ისინი საუბრობდნენ ქალის თავისუფლების შესახებ, თუმცა, ყაზბეგი საუბრის შინაარს არ გადმოგვცემს.

ბევრ მოთხრობას სათაურად ქალის სახელი აქვს შერჩეული მწერლის მიერ, ესენია: „ელეონორა“, „ციცკა“, „ფათი“, „ელისო“, „ციკო“, „ციცია“. სადაც მწერალი მოგვითხრობს ქალის ტრაგიკული ბედის, ოჯახსა და საზოგადოებაში მათი უთანასწორო მდგომარეობის შესახებ. ისინი ხმას ვერ იმაღლებენ უსამართლობის წინააღმდეგ და ბედს ემორჩილებიან. თუმცა, შინაგანად კარგად გრძნობენ თავიანთ უნუგემო მდგომარეობას. მწერალს თითქოს სურს, გამოაფხიზლოს, პროტესტის გრძნობა გაუღვივოს, დუმილი დაარღვევინოს მათ.

მოთხრობა „ელგუჯა“ პოლიტიკური ხასიათისაა. მას საფუძვლად უდევს 1804 წლის მთიულეთის აჯანყების ამსახველი ისტორიული ფაქტები. მოქმედება ჩერქეზი მზალოსა და მოხევე ელგუჯას სიყვარულის ფონზე მიმდინარეობს. უნდა შევნიშნოთ, რომ „ყაზბეგის პერსონაჟები კავკასიაში მცხოვრები სხვადასხვა ხალხის შვილები არიან. ისინი განსხვავდებიან როგორც თავისი ეთნიკური წარმომავლობით ასევე რელიგიით. ყაზბეგი თავის თხზულებებში აკონკრეტებს მათ განსხვავებულ რელიგიურ მრწამსსა და ეთნიკურ წარმომავლობას, მაგრამ როდესაც საუბრობს ისეთ ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებზე, როგორცაა მეგობრობა, სიყვარული, თავისუფლებისათვის ბრძოლა, მის გმირებს შორის ურთიერთობის ზღვარი არ არსებობს, ისინი ერთი იდეის მატარებელნი ხდებიან“ [ვარდოშვილი, 2014:76].

ნაწარმოების დასაწყისში ვკითხულობთ, „მახამეთა გამოტყდა, რომ ეს ქალი ჩერქეზი იყო და ერთ ქისტს ოსებში გასაყიდად მიეყვანა“ [ყაზბეგი, 1976:18]. ნაწარმოებში ამ შემთხვევაში არ ჩანს მზალოს მიერ პროტესტის გამოხატვის სურვილი ან აუცილებლობა. იგი დუმილით ემორჩილება ბედს და ელოდება საკუთარ განაჩენს. პირველივე დანახვაზე შეუყვარდათ ელგუჯასა და მზალოს ერთმანეთი. ელგუჯამაც გადაწყვიტა, „წავალ, ვაჟკაცობას გამოვიჩენ, ვისახელებ თავსა, სამსახურს გავუწევ თემობას, როცა შინ მშვიდობით დავბრუნდები, მაშინ ვითხოვ გავისაგან იმ ქალსა“ [ყაზბეგი, 1976:24], იგი უარს მიიღებს გავისაგან და გაიტაცებს მზალოს. ქალი, რომელიც ერთი შეხედვით ბედს ემორჩილება, გაიქცევა თავის სატრფოსთან ერთად. „ყაზბეგის გმირებში სიყვარული სწრაფად და მარტივად ჩნდება, ეს სიყვარულია წმინდა და უანგარო, რომლის საბოლოო მიზანია ოჯახის შექმნა“ [ვარდოშვილი, 2014: 65]. ყაზბეგი საინტერესოდ გვიხატავს მზალოს ბუნებას, მის შინაგან სამყაროს: „ჩერქეზი ლოცულობდა, მაგრამ საკვირველი ეს იყო, რომ მის სათხოვარში არ გამოიხატებოდა სურვილი ერთის მხრიდან ვისიმე სიკვდილისა და მეორის გადარჩენისა; ის ითხოვდა, რომ ყველაფერი მშვიდობიანად გათავებულიყო, არავინ არ მომკვდარიყო“ [ყაზბეგი, 1976:43]. ესაა ჰუმანიზმისა და კაცთმოყვარეობის უმაღლესი გამოხატულება, რომელიც ახასიათებს ყაზბეგის გმირებს.

დაისმის კითხვა: ისეთ პიროვნებებს როგორც მზალა, რატომ არ უნდა გააჩნდეთ პროტესტის გამოხატვის სურვილი? „ამის რამდენიმე მიზეზი არსებობს: 1. სოციალურ-პოლიტიკური ვითარება და გარეშე ძალთა ფაქტორი. 2. საზოგადოებრივი წყობა და იმ საზოგადოების სოციალური ფსიქოლოგია, რომლის წევრებიც ისინი არიან. 3. ზნე-ჩვეულებანი და ადათ წესები, რომლის გარემოცვაშიც ისინი აღიზარდნენ. 4. კაცის უპირატესი მდგომარეობა ოჯახსა და საზოგადოებაში“ [ვარდოშვილი 2025:108].

ეთნოგრაფიული ხასიათის წერილში „მოხვევები და იმათი ცხოვრება“ ყაზბეგი ასე აღწერს ქალის მდგომარეობას ხევში: „აქ ქალი არც ისე დამალული და საქმეში მონაწილეობა მიუღებელი რჩება, როგორც ოსებსა და ჩერქეზებში, არც იმგვარი გამაქალბატონებელი მდგომარეობა აქვს, როგორც ქართლში. მოხვევე დედაკაცი კაცებთან ერთად ხნავს, თესავს, მკის, მისი მოვალეობაა შინა საქმე“ [ყაზბეგი, 1950:36]. როგორც ვხედავთ, საკმაოდ მძიმე შრომა უხდებოდათ ქალებს, მაგრამ მათ ეს ბუნებრივად და სამართლიანად მიაჩნდათ.

აღსანიშნავია, რომ ყაზბეგის მოთხრობებს ხშირად ადარებენ პროსპერ მერიმეს თხზულებებს, იგულისხმება ეგზოტიკური ციკლის ნაწარმოებები, სიყვარულის გრძნობის გამოხატვის სიმძაფრით კი შექსპირის შემოქმედებას.

ქალთა უუფლებო მდგომარეობა ნათლად ჩანს ყაზბეგის „მოდღარში“. სამეცნიერო ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ ქმედითი მოძღვრის სახე, რომელიც ამ ნაწარმოებშია, მომდინარეობს ვ. ჰოუგოს „საბრალოდან“. მირიელის სახე იქცა პარადიგმად XIX საუკუნის ქართულ პროზაში.

უნდა აღვნიშნოთ, რომ ისტორიულად საქართველოში უფლებრივად არ ასხვავებდნენ ქალსა და კაცს. ყაზბეგის შემოქმედებაში ნაჩვენებია თემის რღვევასთან, სოციალური წყობის შეცვლასა და რუსეთის ბატონობის დამკვიდრებასთან ერთად როგორ შეიცვალა ქალის მიმართ დამოკიდებულება. „მაღალი ცნება დედაკაცისა გარეშე ძალის კანონებით დაქვეითდა და დამცირდა გასართობ, მამაკაცის ჟინის მოსაკლავად გაჩენილ ქალის ცნებამდე“ [ზენაშვილი, 1948:23], რაც ნათლად ჩანს „მოდღარში“.

„მოდღარი“ გამოქვეყნდა 1885 წელს „ივერიაში“ და მაშინვე მიიქცია საზოგადოების ყურადღება. ყაზბეგი მაყვალას მდგომარეობას მოთხრობის დასაწყისში ამგვარად ახასიათებს: „ბედისაგან დაჩაგრულს ქალს ქმარი არ უყვარდა, მაგრამ რაკი ბედის ჩაღბი ამგვარად დატრიალდა, დაემორჩილა თავის ხვედრს და ერთგული ცოლი, ოჯახის მომვლელი და პატივის დამცველი დედაკაცი შეიქმნა“ [ყაზბეგი, 1974: 631]. მაყვალა დუმილით იტანს თავის მდგომარეობას. მათი ოჯახური ცხოვრების საფუძველი უთანასწორობაა, რადგან მეუღლე სრულ მორჩილებას მოითხოვდა მისგან, ხშირად აწვალუბდა და ატირებდა ქალს. მძიმე მდგომარეობამ მაყვალაში გამოიწვია პროტესტის გრძნობა, იგი სახლიდან გაიქცა. წმინდა სამების ტაძარში მისი საკითხის განსახილველად თემის ყრილობას მოიწვევენ. თემის ყრილობა გაითვალისწინებს, რომ ქალი ძალით იყო გათხოვილი და ცოლ-ქმრის გამოშვებას გადაწყვეტავს. თუმცა, ეს გადაწყვეტილება რუსეთის მიერ შემოღებულ კანონს არ ექვემდებარებოდა და მაყვალას ისევ ოჯახში აბრუნებენ.

ამ შემთხვევაში ჩანს, რომ თემის ყრილობის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება უფრო ჰუმანურია, იგი იცავს ქალის ინტერესსა და დემოკრატიულ პრინციპებს, ვიდრე არსებული კანონი, რომლის თანახმად ცოლ-ქმრის გაშორება შეუძლებელი იყო.

საინტერესოა, როგორი ფსიქოლოგიის ადამიანად ყალიბდება მაყვალა. გარკვეული დროის შემდეგ მაყვალა და ონისე კვლავ შეხვდებიან ერთმანეთს. ქალის გონებაში წამიერად მთელი მისი ცხოვრება გაივლის. ყაზბეგი წერს: „ქალს მოაგონდა მწარე და ძნე-ლად ასატანი წუთები ძალად გათხოვებისა, მოაგონდა ცრემლით გატარებული ღამეები... მოაგონდა და გული ჩაეთუთქა, როდგანაც ეს მოგონებანი მომავლისთვისაც არაფერსა ჰპირდებოდა“ [ყაზბეგი, 1974:645]. მიუხედავად განცდილისა, ქალი გადაწყვეტს, რომ დაი-ვიწყოს ონისე. ქვეცნობიერად გრძნობს, რომ ეს შეიძლება უბედურების მომტანი იყოს მათთვის. ცდილობს, დაარწმუნოს საკუთარი თავი, რომ ონისე აღარ უყვარს. თითქოს ფსიქოლოგიურად მზადაა კვლავ დარჩეს უთანასწორობის მსხვერპლად, მაგრამ მაყვალას ბრძოლა საკუთარ თავთან უშედეგოდ სრულდება. ონისეს ყოველი ნახვის შემდეგ მის არსებაში სიყვარულის გრძნობა უფრო ძლიერდება. ყაზბეგი მოგვითხრობს:

„პირველი დღეები მათის ტრფიალებისა წარმოუდგენელის სიამოვნებით მიდიოდა. ასეთია კაცის სიციცხლის გაზაფხული! მისი სტუმრობა ისე ძნელია, ისე იშვიათი, რომ, როდესაც ეწვევა ვისმე, ყველას და ყველაფერს გადაავიწყებს“ [ყაზბეგი, 1974:679].

მაყვალას პიროვნებაში თითქოს გარდატეხა მოხდა. შეყვარებულები გადაწყვეტენ გაიქცნენ სოფლიდან, ბედნიერი ცხოვრება დაიწყონ, დაივიწყონ წარსული. მაგრამ გადამწყვეტ მომენტში მაყვალს თავს იკავებს, თითქოს რაღაც შინაგანი ძალა აკავებს მას. ვფიქრობთ, მას უჭირს ფსიქოლოგიური ბარიერის გადალახვა, რისი მიზეზიც ის უთანას-წორო გარემოა, სადაც იგი ცხოვრობს. მაყვალას არ შესწევს ძალა ბოლომდე იბრძოლოს საკუთარი ბედნიერებისათვის, ვერ თმობს ოჯახს, ვერ იწყებს ახალ ცხოვრებას. გელა თოფით დაჭრის ონისეს, საბრალო ქალი კი სადღაც გაუჩინარდება.

თემმა მაყვალა, გელა და ონისე მოკვეთა საზოგადოებიდან. „მაყვალა, როგორც მიზეზი ყველა ამ უბედურებისა, მოღალატე ქმრისა და მოვალეობისა, შემრცხვენილი თემობისა. ონისე, როგორც როგორც დიაცის გამწბილებელი და მეზობლის ოჯახობის შეურაცხმყო-ფელი, დამრღვევი თემის წესისა. გელა, როგორც მეზობლის და მოძმის სისხლის დამღვრელი, მიზეზი ცოლის ყოფაცქევისა, გამტეხი თემის პირისა“ [ყაზბეგი, 1974:700]. ასეთია თემის განაჩენი, რომელიც ითვალისწინებს ყველა გარემოებას განაჩენის გამოტანისას, მაგრამ დანაშაულს არავის პატიობს.

მოდღვართან მოხვედრის შემდეგაც მაყვალა კვლავ უხმოდ ემორჩილება ბედს, მას არ ჰყოფნის შინაგანი ძალა, იმისთვისაც კი რომ მოძღვარს ჩააბაროს აღსარება და სულიერი მდგომარეობა შეიმსუბუქოს. იგი ფიქრობს, რომ დუმილით იცავს საკუთარ თავსა და საყვარელ ადამიანს, რომელიც საბოლოოდ გამოასალმებს მას სიცოცხლეს. მოძღვარი კი „ლოცულობდა იმ დედაკაცის სულისთვის მის მომკვლელისათვის, ლოცულობდა იმ ხალხისთვისაც, რომელთა მკაცრმა გადაწყვეტილებამ სუსტი ქმნილება ამ მდგომარეობაში ჩააგდო. ამ წუთში მოძღვარი მტრებს არ ხედავდა“ [ყაზბეგი, 1974:718]. მოძღვარი ქრისტიანული კაცთმოყვარეობის იდეალური განსახიერებაა.

ჩვენ მიერ განხილულ ნაწარმოებებში ქალები დაბალი სოციალური ფენის წარმომადგენ-ლები არიან. ასახულია თემის რღვევის პერიოდი. თავის თხზულებებში ყაზბეგი ნათლად ასახავს XIX საუკუნეში ხევში შექმნილ პოლიტიკურ, ეკონომიკურ ვითარებასა და სოციალური წყობის პრობლემებს.

„განვიცხული“ ქალაქის ყოფის ამსახველი თხზულებაა, იგი ავტობიოგრაფიული ხასიათისაა და მთის ციკლის მოთხრობებისაგან განსხვავებით, გაცილებით ახლოს დგას კრიტიკული რეალიზმის ტრადიციებთან.

რომანი მოგვითხრობს მარისა და ლევანის სიყვარულზე. მარის მეუღლე, ლევანის ბიძა გრძნობებისაგან დაცლილი, ადამიანური ღირსების არ მქონე პიროვნებაა, რომელიც პატივმოყვარეობას ჰყავს შეპყრობილი. პატივმოყვარეობის გრძნობა მას განსაკუთრებით ანათესავებს XIX საუკუნის ფრანგული კლასიკური რომანის პერსონაჟებთან.

ყაზბეგი გვიხატავს ქალაქში მცხოვრები მაღალი საზოგადოების მანკიერ თვისებებს. ამასთანავე, ცდილობს, დახატოს პერსონაჟთა შინაგანი, ინტიმური სამყარო. მოთხრობელი რომანში მთავარი მოქმედი გმირი ლევანია, ყველაფერი რაც ნაწარმოებში ხდება მისი თვალთაა დანახული.

ლევანი ხშირად უსვამდა საკუთარ თავს კითხვას, რამ აიძულა ასეთი ლამაზი, ახალგაზრდა და განათლებული ქალი პორფირ გელასიანს გაჰყოლოდა ცოლად. მარის პასუხი ლევანის შეკითხვაზე ასეთია: „-აბა, ჰკითხე გათხოვილებს?..ბევრს გამოურჩევიათ თავის გუნებაზედ ქმარი? ბევრი გათხოვილა თავისი სურვილით?“ [ყაზბეგი, 1974:455]. ლევანი ფიქრობს, რომ ქალის ძალით გათხოვება დანაშაულია. თუმცა, მარიმ საკუთარ მაგალითზე კარგად იცის, რომ რეალურ ცხოვრებაში სხვაგვარად ხდება. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ იგი აიძულეს პორფირს გაჰყოლოდა. პირველი დანახვისთანავე შესძულდა მას თავისი საქმრო და უარით გაისტუმრა, თუმცა, დედინაცვლისა და ოჯახის წინაშე უძლური აღმოჩნდა. ქალი გრძნობს, რომ უუფლებო მდგომარეობაშია, მაგრამ ბრძოლის უნარი არ შესწევს, როგორც ბევრ მის მსგავს ადამიანს. აი, რას ეუბნება იგი ლევანს, რომელიც მოუწოდებს ქალს იბრძოლოს საკუთარი ბედნიერებისათვის: „ნეტავ ვიცოდე, რა უფლებით ითხოვ ქალებისაგან მაგ ბრძოლას? რა სწავლა

მიგიციათ, რა მომზადება, რომ იმათ შეიძლონ ცხოვრებაში ბრძოლა...ისინი იზრდებიან მონობის ქვეშ, ეჩვევიან სხვის ბრძანების აღსრულებას და გათხოვებაც ბრძანებით ხდება“ [ყაზბეგი, 1974:445].

ვფიქრობთ, მარის სიტყვები სრულად ასახავენ ქალის უთანასწორო, უუფლებო მდგომარეობასა და საზოგადოების სოციალურ ფსიქოლოგიას. ეს არის აღსარება ახალგაზ-რდა ქალის, რომელსაც არა აქვს სიყვარულის უფლება და როდესაც ის და ლევანი ერთმა-ნეთს სიყვარულს შეჰფიცებენ, მარი დაარღვევს დუმილს და პორფირს სიმართლეს ეტყვის. მას სურს, გაცილდეს მეუღლეს. პორფირი მზადაა ყოველგვარი დამცირება აიტანოს მეუღლისაგან, ოღონდ საზოგადოებამ ამის შესახებ არაფერი შეიტყოს.

ისმის კითხვა, როგორია მარის პოზიცია, რომელსაც მეუღლისაგან განსხვავებით ღირსე-ბის გრძნობა გააჩნია: „მაშ როგორ ვიცხოვრო, როგორ მოვეწყო? გავიჩინო საყვარლები, გატყუო შენცა და მთელი ქვეყანაც? ვიცრუო, ვითვალთმაქცო? მაგგვარად ცხოვრებას მე ვერ მოვაწყობ, მე ვიცი, ყოველისფერს მაპატივებდი, ყოველგვარს გარყვნილებას არ შეიმჩნევ-დი, თუ ქვეყნისა და ხალხისათვის დაფარული იქნებოდა“ [ყაზბეგი, 1974:477]. ამ სიტყვე-ბით მარი ახასიათებს იმ საზოგადოებას, რომლის წევრიც თავად არის. მზალოსა და მაყვალასაგან განსხვავებით, მარი იცავს საკუთარ უფლებებს. იგი ზნეობრივად სრულყო-ფილია და მისთვის ბევრი რამ მიუღებელია რეალურ ცხოვრებაში. მართალია, მარის სიტყვები შედეგს არ გამოიღებს, და სიცოცხლეს ტრაგიკულად ასრულებს, მაგრამ ეს ნაბიჯი ბევრად ამაღლებს მას სხვა ქალ პერსონაჟებზე.

მხატვრულად გადმოცემული ისტორიული სინამდვილე დიდი სიღრმითა და სისრულით აისახა ალექსანდრე ყაზბეგის თხზულებებში. ყაზბეგი გვიხატავს ერთი შეხედვით იდეალურ, მაგრამ რთული ფსიქოლოგიის მქონე ქალ პერსონაჟებს, რომელთა ბედიც ტრაგიკულად სრულდება და ამის მიზეზი ის უთანასწორო სოციალური გარემოა, რომლის წევრებიც ისინი თავად არიან.

აღნიშნული საკითხი თანამედროვე საზოგადოებაშიც აქტუალურია და ხშირ შემთხვევაში ეხმიანება დღევანდელ რეალობას.

ლიტერატურა:

ანდრონიკაშვილი ნ., - ნარკვევები XIX საუკუნის ქართული ლიტერატურის ისტორიიდან. გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“. თბილისი. 1984. 215 გვ.

ბენაშვილი დ., - ალექსანდრე ყაზბეგი. გამომცემლობა „სახელგამი“. თბილისი. 1948. 56 გვ.

კაპანელი კ., - ქართული ლიტერატურის სოციალური გენეზისი. გამომცემლობა „ზარია ვოსტოკა“. თბილისი. 1928. 171 გვ.

ყაზბეგი ა., - თხზულებათა სრული კრებული ხუთ ტომად, ტ. 5. გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალი“. თბილისი. 1950. 556 გვ.

ყაზბეგი ა. - მოთხრობები. გამომცემლობა „ნაკადული“. თბილისი. 1976. 344 გვ.

ყაზბეგი ა. - რჩეული. გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველო“. თბილისი. 1974. 844 გვ.

ვარდოშვილი ე., - პოეტური თანხვედრანი. წიგნი II. პოლიგრაფიული ცენტრი „ბარტონი“. თბილისი. 2014. 103 გვ.

Vardoshvili E., - Faces of women victims of inequality in the prose of Alexander Kazbegi. Balkanistic Worlds. I (2). pp. 306-313, Publishing house Balkanistic Worlds. Bulgaria. 2025.

Eka Vardoshvili

Iv. Javakhishvili Tbilisi State University

Tbilis, Georgia

e-mail: eka.vardoshvili@tsu.ge.

ORCID: 0000-0003-3107-753X

<https://doi.org/10.52340/lac.2025.35.14>**SJIF 2026: 8.679**

Creativity of Alexandre Kazbegi and modernity

Abstract

Alexandre Kazbegi is one of the prominent representatives of critical realism, who reflects objective reality and not desirable one.

When creating works, Kazbegi relies on three sources: historical facts, ethnographic foundations and folk material

It is also important that in one of the small records, called “Woman’s Freedom”, Kazbegi tells the story of a gathering in Switzerland attended by several Georgian men and women. They spoke about women’s freedom, however, Kazbegi does not convey the content of the conversation.

The work of Kazbegi shows how the attitude towards a woman has changed with the breakdown of the community, the change of social order and the establishment of Russian domination.

In the letter of an ethnographic nature “Mokheves and their lives”, Kazbegi describes the condition of a woman in Khevi.: “Among Mokheves, the woman is in a different situation than the neighboring peoples around them. Here the woman is not so hidden, and participation in work remains unacceptable as in Ossetians and Circassians”.

Many stories have a woman’s name as their title chosen by the writer. Where the writer tells us about the tragic fate of a woman, her unequal position in the family and society. They fail to raise their voices against injustice and, therefore, obey their fate. However, deep down they feel their inconsolable situation. The writer seems to want to wake them up, to inflame a sense of protest, to break their silence.

This issue is also relevant in modern society.

Key words: Kazbegi, works, global problems

რეცენზენტი: პროფესორი იან აიდუკოვი